

# Oikeuslaitos

## 1. Tuomioistuinlaitos

## 2. Syyttäjälaitos

- Valtakunnansyyttäjät ja kihlakunnansyyttäjät
  - [Valtakunnansyyttäjänvirasto - Valtakunnansyyttäjä](#)
- Rikosasiat ja syytteen nostaminen

## 3. Ulosotto

- Velat, maksuhäiriöt, pakkohuutokaupat

## 4. Oikeusapu

- Oikeudenkäyntiasiat ja muut oikeusasiat
- Myönnetään varallisuuden mukaan

# Tuomioistuinlaitos

## YLEISET:

**Korkein oikeus**

**Valitus  
(lupa)**

**Hovioikeudet 5kpl**

**Valitus**

**Käräjäoikeudet  
20 kpl**

- riita- ja rikosasiat
- hakemusasiat
- velkajärjestelyt

## HALLINNOLLISET:

**Korkein  
hallinto-oikeus**

**Valitus**

**Hallinto-oikeudet 6kpl**

**Valitus**

- Viranomaisten päätöksiä koskevat asiat
- Hallintoriita-asiat

**Korkein  
oikeus**

**Valitus**

## ERITYIS:

**Vakuutus-  
oikeus**

**Työtuomio-  
istuin**

**Markkinaoikeus**

**(Valtakunnanoikeus,  
sotaoikeus)**

# Käräjäoikeuden asiat

## ■ Hakemusasiat

- käräjäoikeuden toimenpide (esim. avioero, konkurssi...)

## ■ Riita-asiat

- kahden (tai useamman) yksityishenkilön välinen riita/erimielisyys

## ■ Rikosasiat

- Yleisen syytteen alainen teko

# Riita-asia

## 1. Kantajan haastehakemus

- kanne
- perusteet
- todisteet
- oikeudenkäyntikulujen korvausta koskeva vaatimus

## 2. Valmistelu

- kanteen tutkimatta jättäminen - puutteellinen
- kanteen hylkääminen - perusteeton

## 3. Haaste vastaajalle

## 4. Vastaajan vastaus

- myöntö/vastustus
- vastustamisen perusteet + todisteet

a) **käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio** (ei vastausta, riidaton)

b) **kirjallinen menettely** (ei tarvetta pääkäsittelyyn, ei vastusteta)

c) **sovinto** (valmisteluistunto)

d) **ratkaisu pääkäsittelyssä** → moniste

# Tehtävä 27: S2011/5

**Miten rikos- ja riita-asian oikeuskäsittely eroavat toisistaan?**

	Rikos-asia	Riita-asia
Tarkoitus		
Käynnistyminen		
Osapuolet		
Osapuolten roolit		
Sopiminen		
Oikeuden kokoonpano		

**Oikeusprosessi:** Vertaile, miten rikos- ja riita-asian oikeudenkäyntikäsitteily eroavat toisistaan (tarkoitus, alku, osalliset)?

➔ **Prosessin tarkoitus:**

- **Riita-asiassa prosessin tarkoituksena on selvittää, onko kantajan kanne aiheellinen ja voidaanko se näyttää toteen.**
- **Rikosprosessin tarkoituksena on selvittää, onko todella tapahtunut rikos sekä määrittää rikokseen syylliseksi osoitetulle lainmukainen rangaistus.**

## → Prosessin käynnistämistapa:

- Riita-asiassa prosessi käynnistyy kantajan kanteesta eli vaatimuksesta, jossa kantaja (luonnollinen tai oikeushenkilö) esittää vaatimuksensa eli kanteen.
  - Jos kantajan kanne osoitetaan oikeaksi, prosessin tarkoituksena on saavuttaa täytäntöönpanokelpoinen tuomio, jotta kantaja ”saisi oikeutta”.
- Rikosasiassa se käynnistyy syyttäjän esittämästä syytteestä, jota on edeltänyt poliisitutkinta. Se on viranomaistoimintaa.

## → Prosessin osalliset;

- Riita-asiassa osallisia ovat kantaja ja vastaaja sekä oikeuden puolesta käräjätuomari.
- Rikosasiassa osallisia ovat syyttäjä ja syytetty. Juttua ratkaisee käräjätuomari yksin tai yhdessä lautamiesten kanssa.

(jatkuu)

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa;**

- **Riita-asiassa kantaja esittää vaatimuksen, johon vastaaja vastaa tai voi myös olla vastaamatta.**
- **Rikosasiassa syyttäjä esittää syytteen, joka kohdistuu syytettyyn.**

(jatkuu)

→ Sitä, missä määrin osapuolet voivat sopia;

- Riita-asiassa sopimus on yleensä sallittu.
- Rikosasiassa ei ole enää oikeudenkäynnin aikana mahdollisuutta sopimiseen.
  - lievät rikokset

## Riita-asian ja rikosasian käsitteiden ero

- Riita-asiassa yhden tuomarin käsittely.
- Vain rikosasioissa voidaan käyttää lautamiehiä.

**Oikeudenkäynnissä ei ole eroa.**

# Istuntojen kokoonpanot

## **Yhden tuomarin istunto:**

- **on toimivaltainen esim.:**
  - kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä asioissa
  - rikosjutuissa, joissa laissa sallittu enimmäisrangaistus on neljä vuotta
  - riita-asioiden valmisteleavassa käsittelyssä ja välittömästi sen yhteydessä pidettävässä oikeudenkäynnissä

# Istuntojen kokoonpanot

## **Lautamieskokoonpano:**

- ratkaistaan vain rikosjuttuja
- yksi lainoppinut puheenjohtaja (eli käräjäoikeuden tuomari) ja kaksi lautamiestä
- Lautamieskokoonpanoa voidaan poikkeustapauksissa täydentää yhdellä lakimiehellä ja/tai yhdellä lautamiehellä.

# Istuntojen kokoonpanot

**Kolme tuomaria** eli lakimieskokoonpano:

- riitajutut ja erityiset rikosasiat
- lainopillisesti kaikkein visaisimmat riidat ja rikokset

# Rikos- ja riita-asioiden kulku

<b>Riita-asia</b>	<b>Rikosasia</b>
Käsittelyyn oikeuskelpoisen aloitteesta = haastehakemus/kanne	Valtio vaatii rangaistusta (virallinen syyttäjä)
Haaste postin kautta tai haastemiehen välityksellä	Syyttäjä toimittaa haasteen
Oikeuspaikka haastajan kotipaikkakunnalla	Oikeuspaikka rikoksen tekopaikkakunnalla
Kantaja - vastaaja Todisteet Käsiteltävät asiat oltava jo haasteessa	<ul style="list-style-type: none"><li>- Poliisin esitutkinta</li><li>- Syyttäjän valmistelu</li><li>- Pääkäsittely</li><li>- Käräjäoikeuden päätös</li></ul>
Valmistelu Pääkäsittely Käräjäoikeuden päätös	Syyttäjällä näyttövelvollisuus <ul style="list-style-type: none"><li>• Todisteet/todistajat</li></ul>
Mahdollisuus sopimiseen	Yleensä ei mahdollisuutta sopimiseen

# a) Kantaja

- on siviilioikeudenkäynnin aloitteentekijä
- henkilö, joka esittää tuomioistuimelle vaatimuksen ja pyytää siihen ratkaisua.
- Asianomistaja.
- Uhri.

# b) Vastaja

- Riitaoikeudenkäynnissä asianosainen, johon kantajan kanne kohdistuu eli hän on "kanteeseen vastaaja".
  - Vastajaan kohdistetaan vaatimus, jota vastaan hän pyrkii puolustautumaan esittämällä vasta-argumentteja ja todisteita, kuten dokumentteja ja todistajanlausuntoja.
- Syylliseksi epäilty.

# c) Syyttäjä

- **Valtion viranomainen, jonka tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta rikosasioissa.**
  - paikallissyyttäjinä käräjäoikeuksissa toimivat kihlakunnansyyttäjät
  - huolehtii yhteiskunnan puolesta siitä, että rikoksen johdosta ryhdytään toimiin rikosentekijän rankaisemiseksi.
- **Tuo oikeudenkäynnissä esiin kaikkea todistusaineistoa – esim. henkilötodistajia ja asiakirjoja – joka tukee hänen vastaajaan kohdistuvaa syytettään.**

# d) Lautamies

- **Käräjäoikeuden täysivaltainen maallikkojäsen** kaikissa niissä jutuissa, joihin hän osallistuu.
- Lautamiehet osallistuvat rikosasioiden ja perheoikeudellisten riitojen ratkaisemiseen.
- Käräjäoikeuden muodostavat tällöin lainoppinut tuomari puheenjohtajana ja kolme lautamiestä.
- Lautamiehet valitsee kunnanvaltuusto toimikaudekseen eli neljäksi vuodeksi.

# e) Käräjätuomari

- **Käräjäoikeuden tuomarivirkamies, joka johtaa puhetta käräjäoikeudessa.**
- Hänen valtuuksistaan määrätään laissa.
- Käräjätuomari edustaa juridista asiantuntemusta, ja hänen tehtävänä on löytää oikeat, tapaukseen sovellettavat lainkohdat.

# f) Asianajaja

- **Oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö, joka on Suomen Asianajajaliiton jäsen ja joka palkkiota vastaan antaa oikeusapua eli avustaa päämiestään.**
  - mieltii ja harkitsee päämiehen puolesta, mikä on oikeudellisesti viisain tapa hoitaa tämän asia.
- Asianajajan toimivalta perustuu valtuutukseen, joka voidaan milloin tahansa peruuttaa. Asiakas eli päämies määrää hänen valtuuksistaan.
- Julkiset oikeusavustajat, oikeusapu.
- Huom! Notari – auskultointi.

# g) Todistaja

- **Henkilö, joka on kutsuttu oikeuteen kertomaan kaiken, mitä hän havaintojensa perusteella tietää käsiteltävästä asiasta.**
- Hänen on puhuttava totta. **Jos** todistaja **valehtelee** tai salaa jotakin asiaan vaikuttavaa, hän joutuu **syytteeseen perättömästä lausumasta.**
- Perättömään lausumaan syyllistynyt voidaan tuomita vankeusrangaistukseen.
- Todistajanlausunto on osa tarvittavaa näyttöä.